

**Magiczny
Kraków**

Wystawa „Fort Jugowice. Dziedzictwo miejsca”

2023-09-18

6 lipca w Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego przy ul. Fortecznej 28 została otwarta ekspozycja poświęcona historii i tradycji południowych obszarów Krakowa, a także Twierdzy Kraków.

Kiedyś znajdowały się tutaj osady ludzkie, po których – po włączeniu do Krakowa – pozostały nazwy osiedli i ulic. W pagórkowatym terenie ukryte są ślady przeszłości tych okolic – hałdy górnicze i budynki pozostałe po największej w naszej części Europy kopalni siarki, uzdrowisko korzystające z siarkowych wód leczniczych, liczne dwory, kościoły i kapliczki, a także forty i inne umocnienia stworzone przez Austriaków jako część Twierdzy Kraków. W jednym z takich fortów, pod numerem 52a, zwanym „Jugowice” znajduje się wystawa „Fort Jugowice. Dziedzictwo miejsca”.

Zwiedzanie fortu rozpoczyna się od przejścia szerokim korytarzem w miejscu, gdzie kiedyś znajdował się nasyp ziemny chroniący monolit fortu od strony frontowej, wysuniętej w kierunku, z którego mógł nadejść potencjalny wróg. Po drodze można zobaczyć, zazwyczaj zasłoniętą ziemią, betonową ścianę „narażoną” wraz z widocznym systemem odwadniającym fortu. Przy wejściu na wystawę na ścianie „odtworzono fragment kamiennego płaszcza detonacyjnego, który – ułożony w wale ziemnym – miał powodować wybuch pocisków ostrzeliwujących fort z dala od jego konstrukcji.

W dawnej sali opatrunkowej znajduje się makieta fortu „Jugowice” wraz z informacjami o jego konstrukcji i historii. Kolejne pomieszczenie to duża sala, będąca pierwotnie jednym z pomieszczeń mieszkalnych dla żołnierzy – załogi fortu. W tej sali przedstawiona jest historia Twierdzy Kraków, a także dzieje garnizonu Krakowa wraz z informacjami o szlaku turystycznym „południowego pierścienia Twierdzy Kraków” łączącego forty i inne obiekty związane z dziedzictwem fortecznym, które znajdują się na południowym brzegu Wisły. W tej sali omówiony jest także udział Twierdzy Kraków i żołnierzy związanych z Krakowem w działaniach I wojny światowej.

Na wystawę składają się również aranżacje pokoju komendanta, latryny oraz windy amunicyjnej i zachodni blok bojowy. W izbie pogotowia artylerii, znajdującej się pomiędzy studniami dwóch wież pancernych, dowiedzieć się można, jak wyglądała artyleria forteczna w jej historycznym rozwoju, a zwłaszcza w czasach świetności fortu „Jugowice”. W następnej sali prezentowany jest panel poświęcony cywilnemu dziedzictwu okolic fortu „Jugowice”. Przedstawiona tu jest historia i współczesność terenów dzisiejszej Dzielnicy X Krakowa: dzieje osad istniejących na tych terenach przed włączeniem do Krakowa, a także ich współczesność, już w granicach miasta. Nieco dokładniej opisane jest szeroko pojęte siarkowe dziedzictwo związane z funkcjonującym przez stulecia w Swoszowicach wydobywaniem siarki rodzimej, a także z działaniem leczniczym wód siarkowych.

Wystawa wraca następnie do tematyki militarnej: prowadzi kolejnym korytarzem do wschodniego bloku bojowego, którego izbę pogotowia artylerii flankują z obydwóch stron dawne magazyny amunicyjne, do dzisiaj o wiele chłodniejsze i bardziej wilgotne niż pozostałe pomieszczenia w forcie.

W sali poświęconej cywilnemu dziedzictwu miejsca znajduje się depozyt pamięci, czyli miejsce, w którym, podobnie jak w Muzeum Podgórze, osoby posiadające materiały o historii i dziedzictwie

**Magiczny
Kraków**

Dzielnicy X będą mogły podzielić się z innymi swoją wiedzą i wspomnieniami. Dla depozytariuszy pamięci przeznaczamy jedną gablotę, w której będzie można czasowo zdeponować artefakty związane historią i dziedzictwem. Dodatkowo w tej sali, po sąsiedzku z gablotą, znajduje się magnetyczna tablica, do której można będzie przypinać kopie fotografii dokumentujących przeszłość lub teksty wspomnień.

Założeniem wystawy jest jak najdokładniejsze wyeksponowanie najważniejszego eksponatu, jakim jest sam fort, stąd zrealizowany projekt stara się w jak najmniejszym stopniu zasłaniać oryginalne ściany i pozostałe do dziś elementy wyposażenia fortu. W poszczególnych pomieszczeniach umieszczono specjalne plansze, na których prezentowane są informacje o pierwotnych funkcjach sal i korytarzy, uzupełnione wizualizacją ich wyglądu na początku XX w.

Osobna opowieść prowadzona jest na ścieżce zwiedzania przeznaczonej dla najmłodszych gości wystawy, którzy będą mogli poznać forteczne zakamarki prowadzeni przez kota Jacka. Dla starszych dzieci i młodzieży przygotowano stanowiska edukacyjne, przy których będzie można dowiedzieć się, jak mieszkańcy bronili swoich miast, poznać dzieje Twierdzy Kraków, a także siarkowe dziedzictwo Swoszowic.

Dodatkowe informacje na stronie [Muzeum Krakowa](https://muzeum.krakow.pl).